

Галушкіна Т.П.

*доктор економічних наук, професор,
Заслужений економіст України,
професор кафедри зеленої економіки,
ДЗ «Державна екологічна академія
післядипломної освіти та управління»*

Загороднюк К.Ю.

*кандидат медичних наук,
завідувач кафедри водних проблем,
ДЗ «Державна екологічна академія
післядипломної освіти та управління»*

Давій Ю.В.

*аспірантка,
ДЗ «Державна екологічна академія
післядипломної освіти та управління»*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-448-4-15>

ЗЕЛЕНА МОДЕРНІЗАЦІЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЧИННИК ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ

В умовах стрімких змін, що відбуваються у світі і вимагають від кожної країни самовизначення, пріоритетом повоєнної зовнішньої політики України на повоєнний період має стати курс на імплементацію європейських екологічних вимог. Це дозволить значно посилити її конкурентоспроможні переваги та забезпечити збалансоване використання природоресурсного потенціалу відповідно до критеріїв кліматичної нейтральності, а також сприяти переходу України від хибної споживацької моделі до екологоорієнтованої – зеленого зростання та низьковуглецевого розвитку, що базується на ефективному природоресурсному менеджменті та впровадженні інноваційних технологій. Тобто, політика «зеленого» зростання як основа сталого розвитку має стати каталізатором інвестицій та інновацій що сприятимуть виникненню нових економічних можливостей, у тому числі в процесі повоєнної відбудови України, на платформі активізації впровадження **інноваційних** системних послуг та інструментів зеленої економіки, таких як «зелене» фінансування, схеми торгівлі викидами, поступове скасування вуглецевих субсидій тощо.

Резюмуючи, можна констатувати, що в останні роки, Україна досягла певних результатів на шляху поступу до кліматичної нейтральності, відповідно до міжнародних стандартів політики декарбонізації. Контент національного ракурсу стратегії «зеленого» зростання свідчить, що «зелена» трансформація за умов може дати багато позитивних

результатів, як то посилення конкурентоспроможності країни за рахунок інноваційних зрушень, збільшення нових робочих місць, тощо. Цей формат залишається актуальним і для періоду повоєнної відбудови України. А це, в свою чергу, означає підтримку регіональних програм, національних інтервенцій і фінансових ініціатив з боку ЄС та подальшого просування в Україні впровадження ресурсоефективного та чистішого виробництва (РЕЧВ) під егідою ЮНІДО.

Підсумовуючи експертне бачення щодо національних та міжнародних підходів до візії повоєнного відновлення України, можна констатувати, що Уряд України та міжнародні партнери мають спільне бачення, яке включає не лише сценарії подолання прямих наслідків війни, але й комплексний план (стратегію) розвитку держави в середньостроковій та довгостроковій перспективі (табл. 1).

Таблиця 1

Базові орієнтири плану повоєнного відновлення України

I. Стійкість:	забезпечити економічну, соціальну та екологічну стійкість на шляху до перемоги.
II. Відновлення:	знайти ефективні рішення для якнайшвидшого відновлення найважливіших економічних та соціальних процесів, природних екосистем.
III. Модернізація:	розробити план модернізації країни, який забезпечить стійкий економічний ріст та добробут населення.

При цьому **зелена модернізація** має стати системною основою побудови нової моделі економіки країни та її інфраструктури на принципах кліматично-нейтрального розвитку та сталості задля мінімізації наявних й майбутніх ризиків. При цьому план реконструкції має відповідати європейському зеленому та цифровому порядку денному; а новітні фінансові механізми на засадах зеленої таксономії – забезпечувати найкращі гарантії для належного використання природного капіталу [2].

В зв'язку з вищезазначеним, на сьогодні існує потреба в оцінці передумов, викликів та переваг щодо активізації **механізмів «зеленої» модернізації** як ключового чинника нівелювання екологічних загроз та забезпечення економічної спроможності України як суверенної держави за умов повоєнного відновлення економіки та стану довкілля. З метою забезпечення цього процесу в червні 2024 р. Верховною радою України був прийнятий євроінтеграційний закон «Про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення»? який визначив основні завдання по розвитку екологічної модернізації в Україні.

Нагальними завданнями зеленої реконструкції на засадах інноваційної модернізації в цьому форматі вбачаються [1]:

– аналіз та оцінка передового міжнародного досвіду розробки та впровадження екологічно чистих технологій та виробництв в секторальному розрізі;

– створення інституційних умов для розвитку екологічного інжинірингу як напрямку зеленої модернізації з широким залученням бізнес-структур на засадах державно-приватного партнерства;

– розробка сценарію зеленої реконструкції на державному рівні з визначенням пріоритетів та механізму підтримки і відповідальності; а також його імплементації в Плані повоєнного відновлення країни;

– широкий аналіз законодавчо-нормативних підвалин та пропозицій в форматі активізації розвитку поширення зеленої трансформації в просторовому та секторальному вимірі;

– трансфер передових інноваційних технологій та знань задля успішного їх прориву в існуючу практику.

На сьогодні «зелена» політика країни виступає основною домінантою на шляху до сталого зростання, а «**зелена модернізація**» являє собою систему взаємопов'язаних заходів з реалізації планів, політик, програм, що орієнтовані на розвиток технологій, процесів та видів продуктивної діяльності, які є ощадливими для довкілля, безпечними для людини та ефективними для економіки. Показовим для України є європейський досвід фінансування екомодернізації підприємств, який базується на використанні не лише власних чи кредитних коштів, а й різноманітних фондів ЄС та відповідних національних фондів країн-членів ЄС.

Важливу роль в цьому процесі відіграють індустріальні парки, які є перевіреним часом та міжнародним досвідом механізмом індустріалізації економіки, модернізації промисловості шляхом впровадження підходів ресурсоефективності та моделі «циркулярної економіки», залучення інвестицій, підвищення рівня зайнятості населення, забезпечення збалансованого регіонального та місцевого розвитку. При цьому функціонування індустріальних парків спрямоване не лише залучення інвестицій, а й розвиток економіки України, вирівнювання економічного потенціалу регіонів та підвищення якості життя населення України, запровадження інноваційних та енергозберігаючих технологій, створення нових робочих місць, сталий розвиток та захист навколишнього природного середовища, що особливо актуально за умов повоєнної відбудови економіки та довкілля країни. Згідно з законодавством, діяльність індустріальних парків здійснюється з урахуванням пріоритетності вимог екологічної безпеки відповідно до статті 3 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» та статті 3 Закону України «Про охорону земель».

Цільовим індикатором до 2030 року розвитку **індустріальних парків** передбачається виконання таких завдань [3]:

– забезпечення умов для створення та розвитку індустріальних парків як інвестиційних майданчиків з наявною інженерно-транспортною інфраструктурою;

– забезпечення використання стимулів для резидентів індустріальних парків;

– забезпечення пріоритетності розвитку мережі індустріальних парків у регіональних стратегіях розвитку і включення до планів заходів з їх реалізації відповідних конкретних заходів;

– забезпечення державної підтримки індустріальних парків, включених до Реєстру, шляхом фінансування заходів, спрямованих на покращення екологічних, енергетичних та економічних показників їх функціонування (з метою запровадження моделі **еко-індустріальних парків**).

Підсумовуючи вищезазначене, можна констатувати, що на державному рівні за умов повоєнної відбудови необхідна розробка та впровадження **Національної Програми по здійсненню «зеленої модернізації»**, що має на меті залучення інвесторів, впровадження інноваційного екологічного оснащення на виробництвах та технологічну розбудову екологічної інфраструктури. Проривні технології та інноваційні рішення повинні стати наскрізним пріоритетом та вирішальним чинником для досягнення цілей Європейського зеленого курсу, оскільки саме вони можуть дозволити подолати низку викликів щодо підвищення ресурсоефективності та забезпечення кліматичної нейтральності вітчизняної економіки.

Список використаних джерел:

1. Галушкіна Т. П. Зелений порядок денний для України в просторовому вимірі: сценарії та інструменти / монографія. Львів : ННВК «АТБ», 2023. 290 с.

2. Галушкіна Т. П., Афанасьєва О. О., Тафтай В. В. Таксономія ЄС в сприянні зеленому та цифровому переходу України. *Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції «Сучасні наукові погляди на розвиток світової економіки та міжнародного співробітництва»*. Лейпциг, Німеччина, 2023. С. 119–121.

3. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2023 р. № 176-р «Про схвалення Стратегії розвитку індустріальних парків на 2023–2030 роки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176-2023-%D1%80#Text>